

Segítő könyvek a kortárs magyar gyermekirodalomban¹

A 2000-es évektől kezdődően a magyarországi gyermekkönyvpiac mennyiségi és minőségi gyarapodásának lehetünk szemtanúi. A közismert Móra Kiadó mellett olyan új, gyermekkönyvekre specializálódott kiadókat jelentek meg, mint pl. a Pagony, Csimota, Naphegy, Kolibri stb., valamint egyre több alapítvány, egyesület vállalkozik gyermekkönyvek megjelentetésére. A mennyiségi gyarapodással együtt minőségi gazdagodás is végbement: a gyermekkönyvek körében műfaji és tematikai változatosságot figyelhetünk meg. Ahogyan arról Lovász Andrea is beszámol, leginkább az ún. szocio-tartalmú gyermekkönyvek szaporodtak meg, amelyekben különböző krízishelyzetekkel találkozhat az olvasó. Ezek a krízishelyzetek igen változatosak lehetnek (egyéni, családi, társadalmi), és olyan, korábban többnyire tabunak tekintett témákkal dúsítják a gyermekkönyveket, mint pl. betegség, fogyatékoság, halál, alkoholisták szülők, válás, kirekesztettség, iskolai zaklatás. A könyvek között egyre kevesebb a szigorú műfaji értelemben vett mese. A mesék helyét sokszor a hétköznapiak realitásából táplálkozó fikciós történet veszi át, vagy a szépirodalom és az ismeretterjesztő irodalom határmezsgyéjén egyensúlyozó művek jelennek meg (Lovász, 2015).

Az utóbbi évek gyermekkönyvekről szóló írásaiban (blogokban, recenziókban, újság- és folyóiratcikkekben) egyre gyakrabban találkozunk a segítő könyvek kifejezéssel. A „segítő könyvek” gyűjtőfogalom, gyakran magában foglalja a szülőknek és gyermekeknek szóló mese-, fejlesztő és pedagógiai-pszichológiai könyveket egyaránt. A fentebb már említett gyermekkönyvpiaci bőségben nehéz az eligazodás. Ahogyan arról az UNICEF magyarországi honlapja is beszámol, szülők, pedagógusok és gyermekek számára segíti az eligazodást az UNICEF Magyar Bizottság és a Bookline közreműködésével megvalósuló „Szívünk rajta” program. A programban részt vevő önkéntes szakmai csoport (pszichológus, író, gyermekjogi szakértő, könyvillusztrátor, újságíró, marketingigazgató, egy budapesti és egy vidéki iskola tanulói) négy kategóriában ítéli oda azt a virtuális matricát (megkülönböztető jelzést), amely megkönnyíti a könyvvásárló, könyvtárlátogató szülők és gyermekek helyzetét. (A négy kategória: 1. Mesél; 2. Fejleszt; 3. Segít neked; 4. Segít neki.) Fontos javaslat a szakmai csoport részéről, hogy ezeket a könyve-

¹ A gyermekirodalom fogalmát Komáromi Gabriella (1999) nyomán tágan értelmezzük, és a szépirodalmi művek mellett idesoroljuk a gyerekek számára íródott ismeretterjesztő műveket is (Komáromi, 1999, 12.).

ket a gyermek és a szülő együtt olvassák el, a szülők segítsenek az értelmezésben és feldolgozásban.

De nemcsak a szülők és gyermekek, hanem a pedagógusok számára is nehéz a megfelelő gyermekkönyv kiválasztása. A pedagógusok helyzetét több tényező is nehezíti. Az olvasóvá nevelés egyre nehezebb feladat, hiszen a vizuális információszerzés, a filmek korát éljük, a gyermekeket elcsábítja a televízió, a számítógép, az okostelefon. A gyermekkönyvek egyre drágábbak, a saját vagy az iskolai könyvtár újonnan új könyvekkel való gyarapítására egyre kevesebb anyagi forrás áll rendelkezésükre. Az olvasókönyvek szerzői – tisztelet a kivételnek – nem elég nyitottak a szocio-tartalmú segítő könyvek-re, alig-alig találunk ilyen típusú szemelvényeket az iskolai olvasmányok között. S nem utolsó sorban felelősség terheli az óvó- és tanítóképzéssel foglalkozó felsőoktatási intézményeket, ahol a gyermekirodalom tantárgy oktatása még mindig sok esetben kronologikus, a klasszikusokra koncentrálva alig enged teret a kortárs gyermekkönyveknek. Pedig a gyermekirodalom nemcsak az esztétikai nevelés eszköze lehet. Nem kívánjuk a gyermekirodalmat újra a pedagógia szolgálóleányává tenni, de nem is mondhatunk le a történetek nevelő szerepéről. Úgy gondoljuk, Macintyre-nek a narratívák szocializációs funkciójáról szóló gondolatai alátámasztják vélekedésünket. „A gyerekek a gonosz mostohákról, az elveszett gyerekekről, a jó, de félrevezetett királyokról, az ikreket szoptató farkasokról, az örökségben nem részesülő legkisebb fiúról, aki dőzsölő életmódjával eltékozolja az örökségét, hogy azután száműzetésbe menvén disznók között éljen stb. szóló történetek hallgatása során tanulják meg jól vagy rosszul, hogy mi a gyermek, és mi a szülő, mi lehet annak a drámának a szereposztása, amelybe beleszülettek, és hogy hogyan is működik a világ. Történetek nélkül a gyerekek cselekedeteikben és szavaikban egyaránt azonnal nyugtalanul dadogni kezdenek elvesztvén támaszukat. Ennél fogva bármely társadalmat (beleértve sajátunkat is) csakis a kiinduló drámai eszköztárat alkotó történeteken keresztül tudhatunk értelmezni” (Macintyre, 1999, 290). Azaz: a narratívák direkt vagy indirekt módon a pedagógiai befolyásolás eszközei. Hatásuknak titka az, hogy a társadalmi jelenségeket egyediségükben, élményszinten ragadják meg. A fikciós narratívák segítenek értelmezni az életet, a problémák megoldásához mintákat közvetítenek, és a szereplőkkel való azonosulásnak sokszor trauma-feldolgozó szerepe lehet (Jenei, 2010, 2017).

Jelen írásunk célja, hogy vázlatos képet nyújtsunk az utóbbi 10–15 év magyar gyermekkönyvpiacán megjelent kortárs segítő könyvekről. Mivel a kínálat bőséges, így le kell mondanunk a teljesség igényéről. Dolgozatunkban a fogyatékossgal és a betegséggel foglalkozó gyermekkönyveket vesszük számba.

A fogyatékossgal, betegséggel foglalkozó szocio-tartalmú segítő gyermekkönyveknek jelentős szerepük van az érzékenyítésben, az attitűdformálásban, az inkluzív szemlélet kialakításában. Egy jó történet képes formálni a gyermekeket, megtanulják elfogadni a legkülönbébb emberek érzéseit, interakcióit. Ezeknek a könyveknek elsődleges célja az elfogadásra, empátiára nevelés. A világ sokszínűségére irányítják a figyelmet, ugyanakkor nem a különbségekre, hanem az azonosságokra helyezik a hangsúlyt. A történet megismerése során az elérendő cél érdekében a gyerekeknek a követke-

ző fázisokon szükséges végighaladniuk: azonosulás, bevonódás, betekintés. Az azonosulás akkor következik be, ha a történetet hallgató vagy olvasó gyermekek, valamint a szereplők hasonló korúak, hasonló a tevékenységük, az érzelmeik. A bevonódásnak első sorban érzelmi szinten kell megtörténnie. Ha megtörténik az érzelmi bevonódás, akkor a mese/vers/elbeszélés saját érzelmi állapotuk enyhítésére is hatást fog gyakorolni. A betekintés fázisát a felismerés szintje jelenti. Az olvasónak vagy a hallgatónak – gyermekek esetében természetesen a pedagógusok (szülők) irányításával – kell a szereplők viselkedését, az eseményeket értelmezniük, a megfelelő és nem megfelelő viselkedéseket (Bartos, 1999). A fejlesztő biblioterápia eszközeinek alkalmazása tehát az önismeret fejlesztésére szolgál: gondolkodásra ösztönöz, növeli a tudatosságot és a szociális érzékenységet azáltal, hogy az egyén más helyzetébe tudja képzelni önmagát, és hozzásegít önmagunk megismeréséhez.

Ahogy már írásunk elején rámutattunk, a 2000-es évek elejétől kezdve egyre több (gyermek)könyvkiadó jóvoltából sok olyan, az irodalom és ismeretterjesztés határán álló mű született és jelent meg, amely direkt módon irányította a gyermekolvasók és szüleik figyelmét a fogyatékkal élő vagy beteg gyerekek problémájára. Az első ezek közül a *Ne parázz! – Ismerd meg a sérült emberek világát!* (2004) című könyv volt, amely a kiskamaszokhoz szóló stílusban beszél a fogyatékról: „De ki a normális? A Pisti, mert ő a legjobb játékos a suliban. Meg a Nóri, mert megnyerte a prózamondó versenyt. Meg a versmondót is. Meg a Zoli, aki bokszol, és már találkozott a Kokóval is. Meg a Guszti, mert ő a legjobb barátom. Meg én. Én vagyok a legnormálisabb. Hát a Zsuzsa, aki vak és ezzel együtt megtanult három nyelvet, és egyébként szólót énekel a kórusban, ő nem normális? Vagy a Gergő, aki kerekesebb, a széke nélkül csak a földön ülve tud mászni, de ő a leggyorsabb a mozgássérült sportegyesületben, és az edzője szerint két év múlva indulhat a paralimpián? Ő nem normális? És a Zoli? Alig tudott megtanulni írni, olvasni, számolni, és időnként elfelejti, hogy hol lakik, de mindig jókedvű, és ha szomorú vagy, biztos odajön hozzád, hogy megvigasztaljon. A szalámis kenyere is a tiéd lehet, ha éhes vagy. Ő például nem normális?” (4–5). Ez a könyv róluk szól, róluk, akik „másképp normálisak”. A könyv külön-külön fejezeteket szentel az egyes fogyatékos-típusoknak (látás-, hallássérültek, mozgáskorlátozottak, értelmi fogyatékosok), amelyeket szakemberek írtak ismeretterjesztő stílusban, a gyermekolvasókhoz igazodva.

Érdekes kísérletnek tartjuk a *Beszél a kéz* című sorozatot, amelynek három darabja látott eddig napvilágot. Az első kötet *Beszél a kéz 1.* (2004) siket és halló gyermekek számára játékos ismerkedési lehetőség a jelnyelv világával, az állatok témakörében. A második darab, *Beszél a kéz 2.* (2005) a járműveket és a közlekedést jeleníti meg kézjelek segítségével. A harmadik, a *Vaker* címet viselő kötet (2007) a fiatalok által használt szavak, kifejezések kézjelekkel való közlésére tanít meg. Ugyancsak a hallássérült gyerekeknek (gyerekekről) szólnak Benyovszky Anita *Péterke hallani fog* (2012) és *Péterke beszélni fog* (2013) című kötetei. A Balázs Eszter Anna szerkesztésében kiadott könyvek egy hallássérült kisfiú történetét mesélik el a hallássérülés felfedezésétől a hallókészülékkel való hallás- és beszédtanulás kezdetéig. Az első kötet első sorban a hallássérült gyerekek szüleinek segít abban, hogy a képek és a szöveg segítségével fel tudják készíteni gyermeküket

arra, mi vár rájuk a vizsgálatok, valamint a speciális szurdopedagógiai foglalkozások során. De halló gyermekek számára is érdekes lehet a hallássérültek világával való megismerkedés, különösen akkor, ha az óvodai vagy iskolás társaik között van ilyen gyerek. A második kötet pedig arról szól, hogy az implantációs műtét után hogyan zajlik a beszéd-tanulás folyamata. A siket gyerekek szemszögéből íródott Ungvári Bélyácz Betti *A Málna utca hangjai* (2012) című könyve. Ez a történet egy hallássérült kislány szemszögéből mutatja be, milyen nehézségekkel küzd egy nem halló kisgyerek, és arra biztat, hogyha vállaljuk bármilyen fajta különbözőségünket, óriási lépést teszünk a szemléletváltásban, a megítélés formálásában. A kötet végén a szövegfeldolgozást segítő szóképkártyákat találunk, amely nagy segítséget jelenthet pedagógusoknak, szülőknek a történet hallássérült gyerekekkel való feldolgozásában.

2015-ben jelent meg a *Kuku és barátai* című könyv, amely egy csapásra meghódította az olvasóközönséget. A mesekönyv célja a vakvezető-, hallás-, mozgássérült-segítő, autistasegítő és terápiás kutyák világának és fogatékossággal élő gazdáik mindennapjainak megismertetése az érdeklődőkkel – Kuku, a hangjelző (hallássérült-segítő) kutya szemszögéből. A vidám illusztrációkkal teli, ismeretterjesztő meséket tartalmazó kiadvány elsősorban óvodás és kisiskolás gyermekek számára készült. A könyv valódi szereplők, segítőkutyák történetén alapul. A kutya-gazda párosok rendszeresen tartanak szemléletformáló programokat, érzékenyítő foglalkozásokat óvodákban és iskolákban, így a könyv szereplőivel történő személyes találkozók még hitelesebbé teszik a gyermekek számára a történetet. A könyv szerzőjét és kutyáját az egyik internetes honlap így mutatja be: „A gyógypedagógus-szociológus, Loványi Eszter születése óta hallássérült. Az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Kar munkatársa, szabadidejében önkéntesként dolgozik a NEO Magyar Segítőkutya Egyesületnél. Mindennapjait egy hangjelző kutya könynyíti meg, különösen akkor, amikor nem viseli a hallókészülékét. Kuku a hangok (pl. gazda nevének szólítása) és zajok (pl. ébresztőóra, kopogás, csengő, riasztó) jelzésével segíti gazdája életét. Ha valamilyen zaj hallatszik, a kutya először megkeresi, hogy mi történt, majd érintéssel figyelmezteti Esztert, és elvezeti a zaj forrásához, azt pontosan megmutatva (pl. ajtón vagy ablakon kopognak)” (www.segitokutya.net).

Bartos Erika gyakran választ mesekönyveiben olyan témákat, amelyek az érzékenyítésre adnak lehetőséget. A *Bogyó és Babóca* sorozat *Csillaglány* című meséje a beszélni nem tudó új ismerősről szól, aki hamar kivívja az erdei kis közösség szeretetét. Szintén a *Bogyó és Babóca* sorozatban jelenik meg a kerekesszékekben üldögélő Holdbogár. Azt is meg kell említenünk, hogy Bartos Erika külön *Bogyó és Babóca* mesét írt a Vakok Óvodájának részére is, melyben a képek helyettesítésére sok dal, hangszer került a történetbe.

Bartos Erika tollából született az *Órangyal* (*Mesék az elfogadásról*) (2014) című kötet is, amely négy történetet foglal magában: *Örömtánc*, *Órangyal*, *Holnap*, *Testvér*. Mindegyik történetben egy-egy fogatékossággal élő gyerek áll a középpontban, s mindegyik történet az odafigyelésre, elfogadásra, egymás segítségének fontosságára és a szeretet erejére figyelmeztet. A kötet négy meséje a speciális nevelési igényű gyerekek beilleszkedését meséli el. A négy kisgyerek négy különböző kontextusban jelenik meg. Az első történet főszereplője Samu, aki kerekesszékekkel közlekedik, iskolás. A történet azt mutat-

ja meg, hogy nem elég az elfogadó és befogadó környezet, hanem figyelemmel kell lenni másokra, a másik ember korlátaira és lehetőségeire. (Az elbeszélés azzal zárul, hogy az osztálytársak megtalálják a megoldást, hogyan vegyék be Samut is az iskolai táncba.) A sorok között a történet azt is sugallja, hogy ha figyelmesebbek vagyunk másokkal, magunk is változunk – jó irányba. A második történet főhőse Lili, a vak kislány. Ez az elbeszélés azért is nagyszerű, mivel megmutatja, hogy a fogyatékossgal élő gyerekek nem kis szentek vagy áldozatok, hanem pontosan olyanok, mint a többiek: gyerekek. Néha hirtelenek, néha összevesznek, de hamar ki is békülnek. Az óvó néni olyan játékkal hozza össze a gyerekeket, amely az empátia képességét fejleszti – szembekezdőt játszanak, sötétben eszik meg a születésnap tortát: „A tortaevést nagy vidámság kísérte. Összeviszsa kenődött a csokikrém, hullott a földre a sok tortadarab. A nagy viháncolás közepette csak egy valaki evett szépen, tisztán, ahogy illik, a nap ünnepeltje, Lili.” (40–41).

A harmadik, a Misi története intézményen kívül játszódik. Itt nem a pedagógusok tanítják az elfogadást, hanem a gyerekközösség maga gyakorolja azt. A hallássérült Misi a szomszéd gyerekek beveszik a játékba, megtalálják a neki megfelelő szerepet. A mese megmutatja, hogy az ötletesség, a játékoság mindig segít. Az utolsó történetben a testvér szemszögéből² ismerjük meg egy értelmi fogyatékos, mozgássérült kislány életét. Ritkán beszélünk arról, hogy a testvérek számára is nehéz az elfogadás. Az ép gyermek egy ilyen családban sose fog annyi figyelmet kapni, mint a sérült testvére, meg kell értenie, hogy testvére másfajta játszópajtása lesz, és esetleg még csúfolják is miatta. A történet azt mutatja meg, hogy nem ennek ellenére kell szeretni egy ilyen gyereket, hanem ezzel együtt. A főszereplő, Doma így beszél erről: „Most, hogy nincs itt, rájöttem, hogy miért ő a világ legjobb kistestvére – suttozta Doma. – Azért, mert meghallgat. Mindig figyel rám. Csak ennyit mondott, de többet gondolt ennél. Arra gondolt, hogy Viola nem tud beszélni, de világszépén mosolyog, nem tud járni, de teljes szívvel ölel, nem tud írni vagy olvasni, de úgy tud szeretni, mint senki más. Olyan ő, mint egy kicsi virág a kertben. Kisebb és gyengébb a többinél, mégis a legkedvesebb, akire a kertész minden virágjánál jobban vigyáz” (83–85).

Bartos Erika segítő könyvei között, ahogyan már a fentiekben szóltunk róla, olyan könyveket is találunk, amelyek a beteg gyerekek számára nyújtanak segítséget. Ezek a könyvek kifejezetten azzal a céllal születnek, hogy a nehéz helyzetben segítséget nyújtsanak a szülőknek és gyerekeknek egyaránt. (A könyvek karitatív jelleggel készülnek, a szerző sem jogdíjat, sem munkadíjat nem fogad el értük.) A kezdeményezés legtöbbször az egészségügyi intézményektől, gyógypedagógusoktól vagy az érintett gyermekek szüleitől érkezik. Bartos Erika beteg gyerekeknek szóló segítő könyvei speciális témákról szólnak, gyermeknyelven, csak rajzos vagy rajzos és szöveges formában. A szöveg általában szakemberek és szülők részvételével íródik, a rajzokat egyedül készíti a szerző. Pl.: *Szívkatérezésre várok* (2010), *Meggyógyult a szívem* (2011), *Bátorságpróba* (2013). A *Bátorságpróba* könyvet a Tűzoltó Utcai Gyermekklinika orvosaiból alakult Örök Ala-

² A testvér szemszögéből mutatja be a down szindrómás kishűg elfogadását A. Lacor *Lili* című könyve, amelyet Szabó T. Anna fordított magyar nyelvre, és a Csimota Kiadó gondozásában jelent meg.

pítvány adta ki daganatos és leukémiás gyerekek segítésére. A kis betegeket a vizsgálatokra, kezelésekre készíti fel számukra érthető nyelven és rajzokkal. A könyv alapötlete egy édesanyától származik, aki ezt az utat végigjárta saját gyermekével. Ő írta a kerettörténetet is, a többi szöveg orvosok, onkológus szakemberek, nővérek, gyermekpszichológusok munkája, az illusztrációkat Bartos Erika készítette. A *Csillagbusz* (2016) című könyv célja az integrált intézménybe járó 5–10 éves autista gyermekek közösségeinek megerősítése, a megértés, az el- és befogadás növelése. A kötet Brokés Judit, illetve az AutiSpektrum Egyesület ötlete alapján készült, mely 2013-ban alakult szülői kezdeményezésre azon célból, hogy a Veszprém megyei autizmus spektrumzavarral élő gyermekeknek és családjaiknak széleskörű segítségnyújtást biztosítson. A szöveget dr. Stefanik Krisztina írta, a rajzokat Bartos Erika készítette. A történet arról szól, hogy Misi, az autista kisfiú bekerül egy integrált osztályba. Különcsége miatt a gyermekközösség meglehetősen ellenségesen fogadja, testi és verbális agressziót is el kell szenvednie. Miután bevonják a közös iskolai tevékenységekbe, fokozatosan elfogadják őt a többiek, és ő is megbarátkozik társaival. A könyv nem rejti véka alá, hogy az elfogadás és befogadás igen lassú folyamat, amely a megismerésen és megértésen alapul. A kötet, amely a sorozat egyik legsikerültebb darabja, 2017-ben elnyerte az Év Gyerekkönyve Díjat, valamint bekerült a Merítés Irodalmi Díj legjobb tíz kötete közé. Ugyancsak 2016-ban látott napvilágot az *Új élet, új mosoly* című kötet, amely a dialízis és a szervátültetés (vesetranszplantáció) világába kalauzolja el a kis olvasókat. A segítő könyvsorozat népszerűségét mutatja, hogy Bartos Erikát nemrég a Pethő Intézetből kérték föl egy újabb, az epilepsziáról szóló gyermekkönyv elkészítésére.

A tartós betegséggel küzdő gyerekek között sok a cukorbeteg, akik ugyanúgy teljes életet élnek, mint a nem cukorbeteg társaik. Finy Petra *Szárnyak és paták* (2013) című mesekönyve két párhuzamos világban játszódik. Az egyik egy mesebeli világ, a pegaurok világa. A pegaur nem pegazus és nem kentaur, hanem mindkettő egyszerre: felső teste emberi, folytatásában lóféle, de szárnyai vannak, repülni is tud. A mese egyik főhőse, egy gyerek pegaur, Pego, akinek szárnyak helyett csak szárnycsökevényei vannak, így a pegaurok világában fogyatékosnak számít. Emiatt nagyon el van keseredve, de ennek ellenére társaihoz hasonlóan ő is megpróbál leugrani a Szárnyaló Szirtről, de mivel nem tud repülni, a felhők világából a földre zuhan. A földi világban él a másik főszereplő, Glu, a cukorbeteg kisfiú. A kisfiú mesebeli élete, sorsa megmutatja, hogyan lehet együtt élni ezzel a betegséggel. Nem kell duzzogni, haragudni a környezetre, a másságunk miatt, hanem el kell fogadni azt. Be kell tartani a betegség kívánta szabályokat: mindig legyen nálad vércukormérő meg egy tollméretű inzulinadagoló eszköz. Mindez elfér a táskádban vagy akár a zsebedben is. Glu elfogadja a helyzetét, a fenti szabályokat követve egyenértékűnek érzi magát a társaival, sőt még ki is emelkedik bizonyos képességeivel. Rendkívül jó műszaki érzékkel rendelkezik, a környezete kis feltalálónak tartja, mivel minden probléma megoldására használható ötletei vannak. Ő segít Pegónak abban, hogy visszajuthasson hazájába, a pegaurok felhők fölötti világába. Glu készíti el ugyanis számára a pótszárnyakat, amelyeknek felcsatolásával ő is repülhet pegaur társaihoz hasonlóan. Ennek a történetnek a legnagyobb érdekessége az, hogy a mesei törvényszerűségeket fel-

rúgva nem a csodalény segíti az embert, hanem éppen fordítva: az embergyerek menti meg a pegaursikót. Glu bebizonyítja Pegónak, hogy aki nem „tökéletes”, az is megvalósíthatja álmait mások segítségével. A mese nem a cukorbetegségről szól, de külön szószedettel és a betegséggel járó tünetek érthető és rövid leírásával felhívja a szülők figyelmét arra, hogy idejében forduljanak orvoshoz. Ne essenek azonban kétségbe! Ahogyan a mese is mutatja, teljes életet lehet élni a cukorbetegséggel is. A könyv célja: a tévhitiek eloszlatása, a másik ember vagy önmagunk másságának elfogadása (Finy, 2013).

Összegezve: a magyar gyermekkönyvpiacra az ún. segítő könyvek a 2000-es évektől kezdődően vannak jelen. Kezdetben fordítások jelentek meg, mára viszont megszaporodtak a magyar szerzők tollából származó, olyan ismeretterjesztő és szépirodalmi művek, amelyek a fogyatékossgal, betegséggel foglalkoznak. Sajnálatos viszont az a tény, hogy ezek a művek még mindig csak elvétve kerülnek a pedagógusok látókörébe, ritkán kerülnek fel az ajánlott olvasmányok listájára. Mindez a magyarországi neveléstudomány, a magyarországi óvodai, iskolai és iskolán kívüli nevelés számára is kijelöl néhány feladatot. Nagyobb hangsúlyt kellene fektetni a gyermekkönyvek médium szerepére; nagyobb figyelemmel kellene kísérni a gyermekkönyvpiac friss kínálatát, és a jelenlegi gyakorlatnál fokozottabban támaszkodni rájuk az iskolai és óvodai nevelésben; intenzívebben szerepeltetni új szövegeket, szövegrészleteket az olvasókönyvekben és más tankönyvekben. Támogatni kellene a gyermekkönyv-kritikát olyan tájékoztató pontok kijelölésével, amelyek nemcsak esztétikai, hanem pszichológiai-pedagógiai szempontból is segítenek szülőknek, pedagógusoknak, ifjú olvasóknak eligazodni a posztmodern sokféleséget megtestesítő könyvpiaci kínálatban. Reméljük, munkánkkal részben pótolni tudtuk ezt a hiányosságot.

Irodalom

Bartos Éva (1999): *Gyermekek biblioterápiája. Fodulópont 2–3.*, 93–103.

Finy Petra (2013): *Igazi mesekönyvet akartunk, nem tankönyvet. Interjú Finy Petrával.* <https://www.prae.hu/article/6289-igazi-mesekonyvet-akartunk-nem-tankonyvet/> (A letöltés időpontja 2014. május 10.)

Jenei Teréz (2010): Multikulturalizmusról gyermekirodalmi művek tükrében. In: Kozma Tamás, Perjés István (szerk.): *Új kutatások a neveléstudományokban 2009: Többnyelvűség és multikulturalitás.* Aula Kiadó; MTA Pedagógiai Bizottsága, Budapest. 92–104.

Jenei Teréz (2017): „Mesék az elfogadásról”. In: Magyari Sára, Bartha Krisztina és Balogh Brigitta (szerk.): *Oktatás határhelyzetben.* Partium Kiadó, Nagyvárad, 87–93.

Komáromi Gabriella (1999): Mi a gyermekirodalom? In: Komáromi Gabriella (szerk.): *Gyermekirodalom.* Helikon Kiadó, Budapest. 7–17.

Macintyre, A. (1999): *Az erény nyomában.* Osiris Kiadó, Budapest.

Lovász Andrea (2015): *Felnőtt gyermekirodalom.* Cerkabella Kiadó, Budapest.

Honlapok:

<https://www.bartoserika.hu/konyvek/segito-konyvek> A megtekintés időpontja 2018. május 02.

<https://unicef.hu/ezt-tesszük-itthon/aktualis-programjaink/szivunk-raja/> A megtekintés időpontja 2019. április 15.

www.segitokutyanet.hu A megtekintés időpontja 2018. szeptember 02.

Hivatkozott gyermekkönyvek:

Bánky László, Csató Gyula és Varga Livia Éva (2004): *Ne parázz! Ismerd meg a sérült emberek világát!* Beszélő Szem Produkciós Iroda, Budapest.

Bartos Erika (2014): *Őrangyal. Mesék az elfogadásról.* Magyar Máltai Szeretetszolgálat, Budapest.

Bartos Erika, Vida Mária és Veres Erzsébet (2010): *Szívkatételezésre várok.* Gottsegen György Kardiológiai Intézet, Budapest.

Bartos Erika, Borszéki Erika (2013): *Bátorságpróba.* Örök Alapítvány, Budapest.

Bartos Erika, Dr. Stefanik Krisztina (2016): *Csillagbusz.* AutiSpektrum Egyesület, Veszprém.

Bartos Erika, Adamasky Szilvia, Maléth Anikó, Kelen Kata és Böcskei Virág (2016): *Új élet, új mosoly.* Magyar Nephrológiai Alapítvány, Budapest.

Benyovszky Anita (2012): *Péterke hallani fog.* Palimpszeszt – PRAE.HU, Budapest.

Benyovszky Anita (2013): *Péterke beszélni fog.* Palimpszeszt – PRAE.HU, Budapest.

Finy Petra (2013): *Szárnyak és paták.* Kolibri Kiadó, Budapest.

Lacor, A., Szabó T. Anna (2011): *Lili.* Csimota Könyvkiadó.

Loványi Eszter (2015): *Kuku és barátai.* NEO Magyar Segítőkutya Közhasznú Egyesület, Budapest.

Takács Mari, Vincze Tamás (2004): *Beszél a kéz 1.* Csimota Kiadó, Budapest.

Takács Mari, Vincze Tamás (2005): *Beszél a kéz 2.* Csimota Kiadó, Budapest.

Takács Mari, Vincze Tamás (2007): *Beszél a kéz 3.* Vaker. Csimota Kiadó, Budapest.

Ungvári Bélyácz Betti (2012): *A Málna utca hangjai.* Magánkiadás, Pécs.